
IV. ЕКОНОМІКА СФЕРИ СЕРВІСУ

УДК 338.48

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Г. О. ГОРІНА, доктор економічних наук, доцент
(Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг)

Анотація. Метою статті є здійснення комплексного аналізу нормативно-правового забезпечення розвитку ринку туристичних послуг України. **Методика дослідження.** З метою досягнення поставлених наукових завдань у роботі використовувалися такі методи дослідження: узагальнення та систематизації; системний і комплексний аналіз; графічні й табличні методи. **Результати.** Здійснено оцінку нормативно-правового забезпечення функціонування ринку туристичних послуг України під призою посилення інтеграційних процесів держави. Результати аналізу нормативно-правового забезпечення функціонування ринку туристичних послуг дозволили обґрунтувати необхідність гармонізації національного законодавства у сфері туризму із законодавством Європейського Союзу, а також національних стандартів із міжнародними, переходу на міжнародні стандарти ISO у сфері туризму та стандарти, які забезпечують сталий розвиток туристичного бізнесу. **Практична значущість результатів дослідження** полягає в тому, що отримані положення можуть бути використані для формування і реалізації інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг України.

Ключові слова: туризм, ринок туристичних послуг, нормативно-правове забезпечення, стандартизація, інтеграція.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Забезпечення досягнення стратегічних цілей та реалізації пріоритетних напрямів державної політики в галузі туризму, узгодженості й задоволеності інтересів держави та суб'єктів туристичного ринку за рахунок упровадження оптимальної моделі державного регулювання та сприяння розвитку підприємницьких процесів у туристичній галузі можливо за рахунок розбудови відповідної нормативно-правової бази. Усе це необхідно здійснювати з урахуванням поступової інтеграції національного

туристичного ринку України до європейського туристичного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пріоритетною складовою процесу інтеграції України до ЄС та важливим напрямом української зовнішньої політики є гармонізація законодавства України до законодавства ЄС, зокрема приведення законів України та інших нормативно-правових актів у сфері туризму у відповідність до правової системи Європейського Союзу. Усе це актуалізує питання дослідження нормативно-правового забезпечення розвитку туристичного ринку України. Так, І. В. Черниш [1] здійснює узагальнення

наукових підходів щодо визначення проблем політико-правової сфери, які стримують розвиток туристичної галузі в Україні, проводить їх систематизацію з урахуванням політичного стану у країні та законодавчого регулювання; О. М. Лютак [2] розглядає питання щодо особливостей нормативно-правового забезпечення та регулювання міжнародних туристичних зв'язків України; А. О. Михалко [3] пропонує принципи й підходи до побудови матричних моделей для визначення та прогнозування рівня нормативно-правового забезпечення туристичних послуг; І. З. Жук [4] аналізує етапи реорганізації органів державного управління в туристичній сфері України, виокремлює головні проблемні аспекти державної політики в туризмі та визначає основні напрями їх подолання; В. С. Поліщук [5] підкреслює важливість організаційно-правового забезпечення туристичної індустрії, досліджує проблеми, пов'язані з вирішенням цього питання. Разом із тим фрагментарний характер проведених досліджень потребує більш детального аналізу нормативно-правового забезпечення розвитку ринку туристичних послуг України, а також більш ґрунтового аналізу

окремої категорії нормативно-правового забезпечення розвитку ринку туристичних послуг, покликаної забезпечити стандартизацію та сертифікацію сфери туризму.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є здійснення комплексного аналізу нормативно-правового забезпечення розвитку ринку туристичних послуг України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основу нормативно-правового забезпечення функціонування національного ринку туристичних послуг, регулювання та управління розвитку туризму в Україні складають закони України, укази Президента, накази Міністерства економічного розвитку і торгівлі, акти Кабінету Міністрів України, галузеві стандарти, міжнародні акти та інші нормативно-правові акти, які у своїй сукупності створюють умови для ефективної співпраці органів державної влади, органів місцевого самоврядування, місцевих органів, що здійснюють регулювання в галузі туризму та приватного сектора, а також розвитку туристичного бізнесу держави (рис. 1).

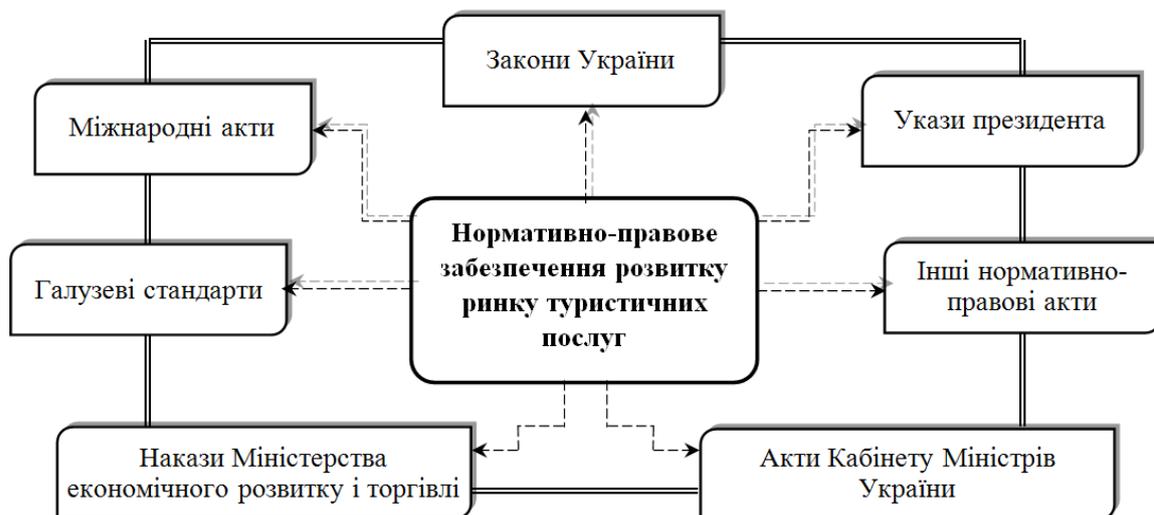

Рис. 1. Нормативно-правове забезпечення розвитку ринку туристичних послуг

Основу державного регулювання та управління розвитком ринку туристичних послуг складають Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР [6] та Закон України «Про курорти» від 05.10.2000 № 2026-III [7].

Закон України «Про туризм» визначає загальні правові, організаційні та соціально-еко-

номічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму та спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав під час здійснення

туристичних подорожей. Він установлює засади раціонального використання туристичних ресурсів і регулює відносини, пов'язані з організацією і здійсненням туризму на території України [6]. Закон України «Про курорти» визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади розвитку курортів в Україні та спрямований на забезпечення використання з метою лікування й оздоровлення людей природних лікувальних ресурсів, природних територій курортів, які є надбанням народу України, та їх охорони.

Окремі напрями та положення, що забезпечують нормативно-правові підстави здійснення підприємницької діяльності в туристичній га-

лузі, управління розвитком ринку туристичних послуг, сконцентровані в указах Президента, постановах Кабінету Міністрів України, наказах Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та інших нормативно-правових актах.

Фундаментальними міжнародними документами, що забезпечують нормативно-правові підстави розвитку ринку туристичних послуг, є розроблені та втілені Всесвітньою туристичною організацією Хартія туризму від 01.01.1985 [8] та Глобальний етичний кодекс туризму від 01.10.1999 [9], а Організацією Об'єднаних Націй – Гаазька декларація Міжпарламентської конференції з туризму від 14.04.1989 [10] (табл. 1).

Таблиця 1

**Основоположні міжнародні документи, що забезпечують правові підстави розвитку ринку туристичних послуг
[складено автором за даними [8–10]]**

Назва документа	Видавець	Зміст
1. Хартія туризму від 01.01.1985	Всесвітня туристична організація	В основі Хартії туризму закладено право кожної людини на відпочинок і дозволя, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку, а також право вільно пересуватися без обмежень, крім тих, які передбачені законом. Орієнтуючись на це право, держави повинні розробляти та проводити політику, спрямовану на забезпечення гармонійного розвитку внутрішнього й міжнародного туризму, а також займатися організацією відпочинку
2. Гаазька декларація Міжпарламентської конференції по туризму від 14.04.1989	Організація об'єднаних націй	Є інструментом міжнародного співробітництва, зближення між народами й фактором індивідуального та колективного розвитку. Закликає парламенти, уряди, державні та приватні організації, асоціації й установи, що відповідають за туристську діяльність, професіоналів у сфері туризму, а також самих туристів ретельно враховувати її принципи, постійно базуватися на них у своїй діяльності
3. Глобальний етичний кодекс туризму від 01.10.1999	Всесвітня туристична організація	Мета полягає в тому, щоб направляти розвиток туризму та слугувати орієнтиром для різних зацікавлених сторін у секторі туризму, аби звести до мінімуму негативний вплив туризму на навколишнє середовище, культурну спадщину й місцеві громади за одночасного максимального збільшення вигоди від туризму у сприянні сталому розвитку, включаючи ослаблення тягаря бідності. Етичний кодекс туризму є добровільним інструментом і не має обов'язкової юридичної сили

Нормативно-правова база, що забезпечує двостороннє й багатостороннє міждержавне співробітництво та взаємодію України в галузі туризму, включає близько 60 угод і меморандумів, у яких проголошено взаємне бажання розвивати та зміцнювати співробітництво в галузі туризму між країнами, обмінюватися досвідом щодо модернізації нормативної й інституційної баз туризму, щодо системи підготовки фахівців за спеціальностями у сфері туризму, щодо методологічного аналізу розвитку видів туризму з точки зору міжнародної

конкуренції та реструктуризації, щодо заходів з інформування та просування туристичного напрямку на пріоритетні іноземні туристичні ринки; визнається важливість двосторонніх і багатосторонніх зв'язків у галузі туризму для економічного розвитку країн, які розглядаються як важливий фактор покращення взаєморозуміння між народами, утвердження загальнолюдських цінностей; висловлюється бажання створювати й розвивати спільну основу розвитку туристичних обмінів між країнами на принципах рівності та взаємної вигоди.

Окрему категорію нормативно-правового забезпечення розвитку ринку туристичних послуг, покликану забезпечити стандартизацію сфери туризму, складають нормативні документи зі стандартизації та сертифікації, основна мета яких полягає в установленні «загального й неодноразового використання правил, настанов або характеристик щодо діяльності чи її результатів, спрямованих на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері» [11]. Об'єктами стандартизації у сфері туризму є туристичні послуги та процеси туристичного обслуговування.

Усю сукупність наявних нормативних документів зі стандартизації у сфері туризму необхідно поділити на: вимоги до окремих туристичних послуг, вимоги до засобів розміщення, вимоги до закладів ресторанного господарства, вимоги щодо туристсько-екскурсійного обслуговування.

Національні стандарти, які визначають вимоги до туризму та пов'язаних із ним послуг, стосуються таких їх видів [12]:

послуг промислового туризму (ДСТУ ISO 13810:2016 (ISO 13810:2015, IDT). Туристичні послуги. Промисловий туризм. Надання послуг);

послуг активного туризму (ДСТУ 7450:2013. Туристичні послуги. Знаки туристичні активного туризму. Класифікація, опис і правила застосування);

туристичних послуг, що надають на природоохоронних територіях (ДСТУ ISO 18065:2016 (ISO 18065:2015, IDT). Туризм та пов'язані з ним послуги. Туристичні послуги, що надають на природоохоронних територіях. Вимоги);

послуг таласотерапія (ДСТУ ISO 17680:2016 (ISO 17680:2015, IDT). Туризм та пов'язані з ним послуги. Таласотерапія. Вимоги до послуг);

рекомендацій з експлуатації пляжу (ДСТУ ISO 13009:2016 (ISO 13009:2015, IDT). Туризм та пов'язані з ним послуги. Вимоги та рекомендації з експлуатації пляжу), *комерційних і некомерційних гаваней* (ДСТУ ISO 13687:2016 (ISO 13687:2014, IDT). Туризм та пов'язані з ним послуги. Яхт-гавані. Мінімальні вимоги);

послуг пригодницького туризму (ДСТУ ISO 13687:2016 (ISO 13687:2014, IDT). Туризм пригодницький. Системи менеджменту безпеки. Вимоги; ДСТУ ISO/TR 21102:2016 (ISO/TR 21102:2013, IDT). Туризм пригодницький.

Лідери. Особиста компетентність; ДСТУ ISO 21103:2016 (ISO 21103:2014, IDT). Туризм пригодницький. Інформація для учасників).

Сертифікація засобів розміщення та закладів ресторанного господарства в Україні здійснюється на добровільній основі з ініціативи самих суб'єктів господарювання на відповідність їх послуг вимогам національних стандартів.

Добровільна сертифікація послуг засобів розміщення на відповідність національним вимогам здійснюється за такими стандартами: ДСТУ 4527:2006. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення; ДСТУ 4268:2003. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги; ДСТУ 4269:2003. Послуги туристичні. Класифікація готелів.

Стандартизація та сертифікація сфери туристсько-екскурсійного обслуговування забезпечується міждержавними стандарти країн СНД (ГОСТ), що адаптовані згідно з українським законодавством як національні, зокрема: ГОСТ 28681.3-95. Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов; ГОСТ 28681.2-95. Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристские услуги. Общие требования; ГОСТ 28681.1-95. Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг; ГОСТ 28681.0-90. Стандартизация в сфере туристско-экскурсионного обслуживания.

Сертифікація послуг туристичних агентів, туристичних операторів, екскурсиводів проводиться на відповідність вимогам, детермінованим у зазначених стандартах. Стисла характеристика наведених міждержавних стандартів подана в табл. 2.

Вимоги до професійної підготовки кадрів у сфері туризму та кваліфікаційних програм для гідів викладено в національному стандарті ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT). Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів. Мінімальні вимоги до якості послуг, що надаються туристичними інформаційними офісами будь-якого типу й розміру, державної чи приватної форм власності, висвітлено у стандарті ДСТУ ISO 14785:2016 (ISO 14785:2014, IDT). Офіси туристичні інформаційні. Туристична інформація щодо послуг із приймання туристів. Вимоги.

Таблиця 2

**Перелік національних стандартів сфери туризму
(вимоги щодо туристсько-екскурсійного обслуговування)
[складено автором за даними [12–13]]**

Реквізити стандарту	Назва стандарту	Зміст стандарту
ГОСТ 28681.3-95	Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов	Стандарти встановлюють вимоги до туристських та екскурсійних послуг, які забезпечують безпеку життя і здоров'я туристів та екскурсантів, методи їх контролю і призначені для обов'язкової сертифікації туристських послуг
ГОСТ 28681.2-95	Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристские услуги. Общие требования	
ГОСТ 28681.1-95	Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг	Стандарт установлює порядок розробки документації під час проектування туристських послуг і призначений для підприємств, організацій різних організаційно-правових форм і фізичних осіб-підприємців, які надають туристичні послуги
ГОСТ 28681.0-90	Стандартизація в сфері туристсько-екскурсионного обслуговування	Стандарт установлює цілі, задачі, об'єкти стандартизації та структуру комплексу стандартів, а також інших документів зі стандартизації у сфері туристсько-екскурсійного обслуговування

В умовах інтеграції національного ринку туристичних послуг до європейського туристичного простору особливо актуальним є питання гармонізації національного законодавства у сфері туризму із законодавством Європейського Союзу, яке реалізується шляхом приведення законів України та інших нормативно-правових актів у сфері туризму у відповідність з *acquis communautaire*. Усе це є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до ЄС та важливим напрямом української зовнішньої політики. Мета, принципи й напрями співробітництва в туристичній сфері, які сприятимуть поступовій інтеграції та адаптації національного законодавства до *acquis* ЄС, були визначені главою 16 «Туризм» розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Результати оцінки нормативно-правового забезпечення функціонування ринку туристичних послуг, зокрема законів України, указів Президента, наказів Міністерства економічного розвитку і торгівлі, актів Кабінету Міністрів України, галузевих стандартів, міжнародних актів та його інституційного базису під призвою посилення інтеграційних процесів держави, свідчать про необхідність гармоніза-

ції національного законодавства у сфері туризму із законодавством Європейського Союзу, зокрема Закону України «Про туризм», з метою його відповідності нормативно-правовим актам ЄС у сфері туризму та провідним світовим практикам ведення бізнесу, гармонізації національних стандартів з міжнародними, переходу на міжнародні стандарти ISO у сфері туризму та стандарти які забезпечують сталий розвиток туристичного бізнесу. Перспективою подальших досліджень визначено аналіз нормативно-правового підґрунтя гармонізації національного законодавства у сфері туризму із законодавством Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черниш І. В. Проблеми нормативно-правового регулювання розвитку туристичної галузі в Україні та її регіонах / І. В. Черниш // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2014. – Вип. 5. – С. 257–266.
2. Лютак О. М. Особливості нормативно-правового регулювання міжнародних туристичних зв'язків України / О. М. Лютак // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 12 (1). – С. 27–30.

3. Михалко А. О. Застосування матричних моделей для прогнозування нормативного забезпечення туристичних послуг / А. О. Михалко // Збірник наукових праць Одеської державної академії технічного регулювання та якості. – 2017. – Вип. 1. – С. 19–23.
4. Жук І. З. Нормативно-правове забезпечення у системі державного регулювання розвитку туристичної галузі України [Електронний ресурс] / І. З. Жук // Економіка. Управління. Інновації. Сер. : Економічні науки. – 2016. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_1_9 (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.
5. Поліщук В. С. Організаційно-правове забезпечення туристичної індустрії в Україні / В. С. Поліщук // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. : Економічні науки. – 2017. – Вип. 12 (2). – С. 103–110.
6. Про Туризм [Електронний ресурс] : Закон України від 04.11.2018 № 324/95-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.
7. Про курорти [Електронний ресурс] : Закон України від 05.10.2000 № 2026-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14> (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.
8. Хартія туризму від 01.01.1985 [Електронний ресурс] // Всесвітня туристична організація. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_640 (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.
9. Глобальний етичний кодекс туризму від 01.10.1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/983_001 (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.
10. Гагская декларация Межпарламентской конференции по туризму от 14.04.1989 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_904 (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.
11. Про стандартизацію [Електронний ресурс] : Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.
12. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.
13. Українське агентство зі стандартизації ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uas.org.ua> (дата звернення: 22.04.2018). – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Chernysh, I. V. (2014). Problemy normatyvno-pravovoho rehulivannia rozvytku turystychnoi haluzi v Ukraini ta yii rehionakh [Problems normative and legal regulation of the tourism industry in Ukraine and in its regions]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy – Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, 5, 257–266 [in Ukrainian].
2. Liutak, O. M (2016). Osoblyvosti normatyvno-pravovoho rehulivannia mizhnarodnykh turystychnykh zviazkiv Ukrainy [Features of normative and legal regulation of international tourist relations of Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 12(1), 27–30 [in Ukrainian].
3. Mykhalko, A. O. (2017). Zastosuvannia matrychnykh modelei dlia prohozuvannia normatyvnoho zabezpechennia turystychnykh posluh [Application of the matrix model for predicting the normative support of tourist services]. *Zbirnyk naukovykh prats Odeskoi derzhavnoi akademii tekhnichnoho rehulivannia ta yakosti – Collections of scientific papers Odessa state academy of technical regulation and quality: Collected papers*, (1), (pp. 19–23) [in Ukrainian].

4. Zhuk, I. (2016). Normatyvno-pravove zabezpechennia u systemi derzhavnoho rehuliuвання rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy [Regulatory and Legal Support in the System of State Regulation of the Development of the Tourist Industry of Ukraine]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. Serii: Ekonomichni nauky – Economy. Management. Innovations Series: Economic Sciences: Collected papers*, (1). Retrieved from <http://www.scribd.com/doc/1034528/> (accessed 25 August 2011) [in Ukrainian].
5. Polishchuk, V. S. (2017). Orhanizatsiino-pravove zabezpechennia turystychnoi industrii v Ukraini [Organizational and Legal Support of the Tourism Industry in Ukraine]. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka – The Bulletin of the Kamyanets-Podilsky National University named after Ivan Ogienko. Economic sciences: Collected papers*, (12(2), (pp. 103–110) [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy “Pro Turyzm” [The Law of Ukraine “On Tourism”] (1995). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (accessed 26 August 2018) [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy “Pro kurorty” vid 05.10.2000 № 2026-III [The Law of Ukraine “On resorts” from 05 October 2000 № 2026-III]. (2000). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14> (accessed 26 August 2018) [in Ukrainian].
8. Khartyia turyzau vid 01.01.1985. Vsesvitnia turystychna orhanizatsiia [Tourist Charter. World Tourism Organization (1985)]. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_640 (accessed 26 August 2018) [in Ukrainian].
9. Hlobalnyi etycheskyi kodeks turyzma vid 01.10.1999. Vsesvitnia turystychna orhanizatsiia [Global Code of Ethics for Tourism. World Tourism Organization (1999)] Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/983_001 (accessed 26 August 2018) [in Ukrainian].
10. Haahskaia deklaratsiia Mezhpaparlamentskoi konferentsii po turyzmu vid 14.04.1989. OON [The Hague Declaration on Tourism. United Nations (1989)]. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_904 (accessed 26 August 2018) [in Ukrainian].
11. Zakon Ukrainy “Pro standartyzatsiiu” vid 05.06.2014 № 1315-VII [The Law of Ukraine “On standardization” (2014)]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (accessed 26 August 2018). [in Ukrainian].
12. Ofitsiinyi veb-sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine] (n.d.) <http://www.me.gov.ua>. Retrieved from <http://www.me.gov.ua> (accessed 26 August 2018) [in Ukrainian].
13. Ukrainske ahentstvo zi standartyzatsii DP “Ukrainskyi naukovo-doslidnyi i navchalnyi tsentr problem standartyzatsii, sertyfikatsii ta yakosti” [Ukrainian Research and Training Center of Standardization, Certification and Quality]. (n.d.) <http://www.uas.org.ua>. Retrieved from <http://www.uas.org.ua> (accessed 26 August 2018) [in Ukrainian].

А. А. Горина, доктор экономических наук, доцент (Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского, г. Кривой Рог). **Нормативно-правовое обеспечение развития рынка туристических услуг Украины.**

Аннотация. Целью статьи является осуществление комплексного анализа нормативно-правового обеспечения развития рынка туристических услуг Украины. **Методика исследования.** Для достижения поставленных научных задач в работе использовались такие методы исследования: обобщения и систематизации; системный и комплексный анализ; графические и табличные методы. **Результаты.** Осуществлена оценка нормативно-правового обеспечения функционирования рынка туристических услуг Украины под призмой усиления интеграционных процессов государства. Результаты анализа нормативно-правового обеспечения функционирования рынка туристических услуг позволили обосновать необходимость гармонизации национального законодательства в сфере туризма с законодательством Европейского Союза, а также национальных стандартов с международными, перехода на международные стандарты ISO в сфере туризма и стандарты, которые обеспечивают

устойчивое развитие туристического бизнеса. **Практическая значимость результатов исследования** заключается в том, что полученные положения могут быть использованы для формирования и реализации интеграционной стратегии развития рынка туристических услуг Украины.

Ключевые слова: туризм, рынок туристических услуг, нормативно-правовое обеспечение, стандартизация, интеграция.

G. Gorina, Dc. Econ. Sci., Docent (Donetsk National University of Economics and Trade named after Mikhail Tugan-Baranovsky, Kryvyi Rih). **Normative and legal support of the Ukraine tourist market development.**

Annotation. Purpose. The purpose of the article is to implement a comprehensive analysis of regulatory and legal support of the Ukrainian tourism services market development. **Methodology of research.** To achieve the scientific goals, the following research methods were used: generalization and systematization; system and complex analysis; graphical and tabular methods. **Findings.** The assessment of regulatory and legal support for the functioning of the tourism services market in Ukraine under the prism of strengthening the integration processes of the state are implemented. The results of the analysis of regulatory and legal support of the tourism services market functioning made it possible to justify the need for harmonization of the national legislation in the sphere of tourism with the legislation of the European Union, as well as national standards with international ones, the transition to international ISO standards in the field of tourism and standards that ensure the tourism business sustainable development. **Practical value.** The practical significance of the research results lies in the fact that the obtained provisions can be used for the formation and implementation of the integration strategy of the in Ukrainian tourism services market development.

Keywords: tourism, tourist services market, regulatory and legal support, standardization, integration.